

Probleme dayalı öğrenimde öğrenci ve eğitim yönlendiricisi geribildirimleri: aralarında ilişki var mı?

Esin Kulaç*, Erol Gürpınar**, Meral Öncü***.

*Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD, Isparta.

**Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD, Antalya.

***Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji AD, Isparta.

Özet

Amaç: Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (SDÜTF) uygulanan Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ) programının değerlendirilmesinde öğrenci ve eğitim yönlendiricilerinin geribildirimleri kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı; öğrenci geribildirimleri ile eğitim yönlendiricisi geribildirimleri arasındaki ilişkiyi araştırmak ve geribildirimleri dönemlere göre değerlendirmektir. **Gereç ve Yöntem:** Kesitsel analitik tipteki çalışmada, 2009-2010 yılında PDÖ'ye katılan tüm öğrenci ve eğitim yönlendiricilerinin geribildirim sonuçları kullanılmıştır. Geribildirim sonuçları iki türlü olup, birincisi öğrencilerin eğitim yönlendiricileri için, ikincisi ise eğitim yönlendiricilerinin öğrenciler için bir form üzerindeki farklı performans göstergelerini dikkate alarak verdikleri puanları içermektedir. Çalışmada öğrencilerin ve eğitim yönlendiricilerinin birbirlerine verdikleri puanlar arasındaki ilişki ve dönemlere göre öğrenci ve eğitim yönlendiricisi puanlarında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. **Bulgular:** Eğitim yönlendiricilerinin öğrencilere verdiği puanlarda dönemlere göre anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin eğitim yönlendiricilerine verdikleri toplam puan, iletişim becerileri ve motivasyona katkı puanları Dönem 1'de diğer dönemlere göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p<0.05$). Eğitim yönlendiricileri ile öğrenci puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$). **Sonuçlar:** Öğrenci ve eğitim yönlendiricisi geribildirimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Dönem 1'de eğitim yönlendiricileri, iletişim becerilerine katkı ve motivasyona katkı açısından diğerlerine göre daha yüksek puanlar almışlardır. Bunun nedeni Dönem 1'de uygulanan PDÖ'lerde hekim hasta iletişimi ve etik konuların işlendiği senaryoların kullanılması, eğitim yönlendiricisi senaryolarında ilgili tartışmalar için daha fazla yönlendirme yapılmış olması sayılabilir.

Anahtar kelimeler: Probleme dayalı öğrenme; öğretim üyeleri; tıp öğrencileri; geribildirim

Abstract

Aim: Feedback from students and tutors is used in the evaluation of "Problem Based Learning" (PBL) curriculum in Suleyman Demirel University Faculty of Medicine. The aim of this study is to investigate the correlation between the feedback results of students and tutors and to compare these results regarding academic years in which the feedback was given.. **Material and Method:** PBL feedback results of all students and tutors who took part in PBL sessions in academic years 2009 and 2010 were used in this cross-sectional analytic study. There are two kinds of feedback results, the first is the "tutor scores" that were given by the students to the tutors and the second is the "student scores" that were given by the tutors to the students considering some performance indicators written in a structured form. The correlation between student and tutor scores and the difference between mean scores attained in different academic years were investigated. **Results:** Mean student scores did not differ from one academic year to another ($p>0.05$). Total and two subcategorical (contribution to communication skills and motivation) tutor scores attained in year 1 were significantly higher than those attained in other years ($p<0.05$). No correlation was found between the scores of tutors and students ($p>0.05$). **Conclusion:** There is no significant correlation between student and tutor feedback scores. In the first year, tutors attained higher scores for their contribution to communication skills and motivation. This might be the result of the fact that scenarios on doctor-patient communication and ethical subjects were employed for PBL activities in year 1, and these scenarios provided more guidance for the tutors to discuss relevant issues.

Keywords: Problem-based learning; faculty, medical; students; feedback

Yazışma Adresi: Yrd. Doç. Dr. Esin Kulaç
Süleyman Demirel Üniversitesi
Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD, Isparta.
Tel : 0 242 2113666
Email : kulacesin@yahoo.com

Müracaat tarihi: 27.11.2010
Kabul tarihi: 23.03.2011

Giriş

Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ), bir sağlık probleminin öğrenme konularına ulaşılmasını sağlayacak şekilde yapılandırılmış bir senaryo çerçevesinde işlenmesi yoluyla öğrenme konularının belirlenmesi ve tartışılması temeline dayanan bir aktif eğitim yöntemidir. Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporuna göre ülkemizde PDÖ uygulayan tıp fakültesi oranı % 30'un üzerindedir (1).

PDÖ' de çeşitli ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılabilir (2). Gerek eğitim yöntemlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, gerekse öğrencilerin kendi eksiklerini fark etmesi ve bu eksikleri iyileştirmesi için yalnızca düzey belirleyen değerlendirme yöntemlerinin değil aynı zamanda biçimlendirici yöntemlerin kullanımı da önemlidir (3).

Avrupa Tıp Eğitimi Birliği'nin (AMEE) PDÖ kılavuzunda, öğrencilerin bilgi düzeylerinin çoktan seçmeli sorular ile ölçülmesinin yanı sıra tutum ve davranış düzeylerinin de değerlendirilebildiği vurgulanmaktadır. Ayrıca PDÖ' de kullanılabilen eğitim yönlendiricisi ve öğrenci geribildirimleri ile portfolyo uygulamalarının biçimlendirici işlevleri vardır (2).

TTB'nin 2008 yılında yayınladığı rapora göre, ülkemizdeki tıp fakültelerinin % 63'ünde biçimlendirici değerlendirme yapılmaktadır. Yine aynı rapora göre ülkemiz tıp fakültelerinin % 54'ünde özel sınav biçimleri kullanılmaktadır (4). SDÜTF' de temel olarak sistemlere dayalı eğitim programı uygulanmaktadır. 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren ders programı içerisinde PDÖ yöntemine yer verilmektedir. Fakültemizde her yıl; Dönem 1' de iki, Dönem 2' de üç, Dönem 3' de iki olmak üzere toplam 7 PDÖ uygulaması bulunmaktadır. Öğrencilerin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli sorular ve eğitim yönlendiricilerinin geribildirim puanları kullanılmaktadır. Geribildirim puanları PDÖ Öğrenci Değerlendirme Anketi aracılığıyla her oturum sonunda toplanmaktadır. Eğitim yönlendiricileri de öğrenciler tarafından PDÖ Eğitim Yönlendiricisi Değerlendirme Anketindeki geribildirim puanları ile değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın yapılmasının altında yatan nedenlerden biri de PDÖ geribildirim sürecinin kalite güvenliğini kontrol edilmesidir. PDÖ sürecinde eğitim yönlendiricisi ile öğrenci arasındaki etkileşim sonucu, karşılıklı verilen puanlar arasında korelasyon olabilir. Bu korelasyonun irdelenmesi ile öğretim üyesi ile

öğrenci arasında "karşılıklı yüksek ya da düşük puan verme" sisteminin varlığı kontrol edilmiş olacaktır. Ayrıca, geribildirimler arasında dönemler açısından farklılıklar da irdelenerek Fakültemiz uygulamalarının geliştirilmesine yönelik ipuçları edinilebilir. Geribildirimler arasında korelasyon olup olmadığı ve dönemlere göre farklılık bulunup bulunmadığı PDÖ değerlendirme toplantılarında öğretim üyelerince merak edildiği iletilen konular arasındadır.

Amaç

Çalışmamızın amacı; 2009-2010 eğitim öğretim yılında Fakültemiz PDÖ uygulaması geribildirimlerinden yola çıkarak, öğrenciler ile eğitim yönlendiricisi geribildirimleri arasındaki ilişkiyi araştırmak ve geribildirim puanlarını dönemlere göre karşılaştırmaktır.

Yöntem

Çalışmada 2009-2010 eğitim öğretim yılında öğrenci ve eğitim yönlendiricisi geribildirimlerinin verileri irdelenmiştir. Veriler, her PDÖ uygulaması sonrasında PDÖ Öğrenci Değerlendirme Formu ve PDÖ Eğitim Yönlendiricisi Değerlendirme Formu aracılığıyla toplanmıştır. Anketlerin güvenilirlik analizleri için Cronbach alfa yöntemi kullanılmıştır. Cronbach alfa değerleri sırasıyla; 0.82 ve 0.86'dır.

Eğitim yönlendiricileri; eleştirel düşünme, bağımsız öğrenme, değerlendirme ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı ile motivasyon etkinliği açısından Likert tipi beşli derecelendirme sistemine göre değerlendirilmiştir. Öğrenciler; oturuma zamanında gelme, tartışmalara katılım, iletişim, bağımsız öğrenme sürecini değerlendirme becerileri ile öğrenme hedeflerinde ilerlemeye katkı açısından eğitim yönlendiricilerinin bu geribildirim alt boyutlarına verdikleri puanlara göre değerlendirilmiştir (5). Öğrencilerin alabileceği en yüksek toplam PDÖ puanı 30'dur.

Araştırma evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılında fakültemizde uygulanan toplam 7 PDÖ'nün; 945 öğrenci geribildirimi ve 89 eğitim yönlendiricisi geribildirimi oluşturmaktadır. Çalışmada sistematik örnek seçimi yapılmış olup; (toplam iki PDÖ uygulaması yapılmış) Dönem 1'den bir, (toplam iki PDÖ uygulaması yapılmış) Dönem 3'den bir, (toplam üç PDÖ uygulaması yapılmış) Dönem 2'den iki PDÖ uygulaması örneğe alınmıştır.

İstatistiksel analizler PASW Statistics 18 programında One Way ANOVA testi, Bonferroni düzeltmesi ve pearson korelasyon testi ile yapılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya 174 (ulaşma oranı: % 97.8) Dönem 1, 260 (ulaşma oranı: % 94.9) Dönem 2 (örnekleme iki PDÖ alınması nedeniyle Dönem 2 öğrenci sayısının iki katıdır) ve 77 (ulaşma oranı: % 86.5) Dönem 3 geribildirim olmak üzere toplam 511 öğrenci geribildirim ve 64 (ulaşma oranı: % 100.0) eğitim yönlendiricisi geribildirim katılmıştır.

Ulaşılamama nedenleri: Öğrencilerin PDÖ' ye katılmamış olması nedeniyle geribildirim formları bulunmamaktadır.

Dönemlere göre öğrencilerin toplam PDÖ puanı ortalamalarına bakıldığında; en düşük ortalamayı Dönem 3 öğrencilerinin (26.9±4.4), en yüksek ortalamayı Dönem1 öğrencilerinin (27.9±3.8) aldığı görülmüştür. Dönemlere göre öğrenci toplam puanları arasında anlamlı fark saptanmamıştır (One Way ANOVA, $p>0.05$).

Öğrencilerin verdikleri toplam puanlara bakıldığında, en yüksek puanların Dönem 1 (29.5±1.1), en düşük puanların ise Dönem 2 (28.9±2.4) de görev almış eğitim yönlendiricilerine verildiği görülmüştür. Dönemler arasında eğitim yönlendiricilerine verilen toplam puanlar arasındaki istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (One Way ANOVA, $p<0.05$). Her dönem için alt puanlar karşılaştırıldığında iletişim becerileri ve motivasyona katkı açısından dönemler arasında anlamlı fark saptanmıştır. Dönem 1 öğrencilerinin bu başlıklar için verdikleri puanlar diğer dönemlere göre anlamlı olarak daha yüksektir (One Way ANOVA, $p<0.05$).

Her dönem için ayrı ayrı olmak üzere; eğitim yönlendiricileri ile öğrenci puanları arasında korelasyon incelenmiş ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Pearson korelasyon testi, $p>0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Çalışmamızda, eğitim yönlendiricisi ile öğrenci geribildirimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır. Bu bulgu Turan ve arkadaşlarının 2009 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde yaptıkları çalışmanın sonuçlarıyla uyumludur (6). Das ve ark. ise benzer çalışmalarında sorumluluk ve eleştirel düşünce altbaşlıkları açısından öğrenci ve eğitici geribildirimleri arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulmuşlardır (7). Ancak onların çalışmasında kurgusal bir farklılık bulunmaktadır, hem öğrenciler hem de eğitim yönlendiricileri öğrenci performansını değerlendirmişlerdir.

Çalışmamızda PDÖ geribildirimlerinde karşılıklı

verilen puanlar arasında korelasyonun saptanmamış olması, öğretim üyesi ile öğrenci arasında "karşılıklı yüksek ya da düşük puan verme" sisteminin olmadığını düşündürmektedir. Bu, kalite güvenlik açısından istenen bir bulgudur.

PDÖ geribildirimlerini inceleyen çalışmalarda öğrencilerin genel olarak PDÖ yönteminden memnun oldukları bilinmektedir. Bu çalışmalarda metakognitif becerileri destekleyen eğitim yönlendiricilerinin öğrenciler arasında daha fazla kabul gördüğü ve öğrencilerin bu eğitim yönlendiricileriyle PDÖ'den daha fazla yararlandıkları bilinmektedir (6,8,9). Çalışmamızda Dönem 1 öğrencileri eğitim yönlendiricilerine, diğer dönem öğrencilerine göre daha yüksek puan vermişlerdir. Ayrıca alt puanlar karşılaştırıldığında da Dönem 1 öğrencileri iletişim becerileri ve motivasyona katkı açısından eğitim yönlendiricilerine diğer dönemlere göre anlamlı olarak daha yüksek puanlar vermişlerdir. Bunun nedeni Dönem 1'de hekim-hasta iletişimi ve etik konularının işlendiği senaryoların kullanılması olabilir. Turan ve ark. yaptığı çalışmada ise dönemlere göre eğitim yönlendiricilerine verilen puanlar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır (6).

Öğrenciler, etik ve iletişim becerileri konusunda desteklenme gereksinimi duymaktadırlar (10). Ancak tıp eğitiminin genelinde bu konuda öğrencilere yönelik kısıtlı bir eğitimin olduğu bilinmektedir. Öğrenciler, bu konuların tartışılmasından memnun olmaktadır. Çalışmamız sonuçları, ileri dönemlerde uygulanan PDÖ senaryolarının da bu konuların tartışılmasına fırsat verecek özellikte seçilmesi gerektiğini düşündürmüştür.

Kaynaklar

- 1- Sayek İ, TTB Tıp Eğitim Kolu. Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu: Ön Rapor 2010. 3. Fusun Sayek Tıp Eğitimi Buluşması. Ankara 5-6 Mart 2010
- 2- Davis MH, Harden RM. AMEE Education guide no 15: Problem-based learning: a practical guide. Medical Teacher 1999; 21(2): 138-139.
- 3- Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu. Türkiye Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları Akreditasyon Kılavuzu. Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi 2009;16-17.
- 4- Sayek İ, Turan S, Odabaşı O. Türkiye'de Tıp Fakülteleri Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Nitel Değerlendirme Raporu 2008. Türk Tabipleri Birliği Yayınları 2008;20-21.
- 5- Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi probleme dayalı öğrenim yönergesi. Erişim adresi: <http://sdu.edu.tr/index.php?dosya=akademikyapi/PD>

Onew.

- 6- Turan S, Elçin M, Odabaşı O, Ward K, Sayek İ. Evaluating The Role of Tutors in Problem-Based Learning Sessions. *Turkiye Klinikleri J Med Sci* 2009;29(1):77-83
- 7- Das M, Mpofu D, Dunn E, Lanphear JH. Self and tutor evaluations in problem-based learning tutorials: is there a relationship? *Med Educ* 1998;32(4):411-8.
- 8- Kaufman DM, Holmes DB. Tutoring in problem based learning: perceptions of teachers and students. *Medical Education* 1996; 30(5): 371-377.
- 9- Gurpınar E, Senol Y, Aktekin M, "Evaluation of Problem Based Learning by Tutors and Students in a Medical Faculty of Turkey", *Kuwait Medical Journal* 2009; 41(2): 123-127.
- 10-General Medical Council. Tomorrow's Doctors-recommendations on undergraduate medical education. London: General Medical Council, 1993:5.